

INTERVENIENT - PRÁVNÝ ZÁUJEM NA VÝSLEDKU SPORU

Zjavne mylný, a preto v rozpore so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je právny názor všeobecného súdu v civilnom spore, podľa ktorého intervenient popri žalobcovi nemá právny záujem na výsledku sporu podľa § 81 CSP, ak žaloba o náhradu škody spôsobenej obchodnej spoločnosti bola podaná touto obchodnou spoločnosťou, v spore za ňu po vyhlásení konkurzu ako žalobca koná správca konkurznej podstaty a intervenientom je jediný konateľ a spoločník tejto obchodnej spoločnosti, ktorý je zároveň jej veriteľom.

Právny záujem intervenienta v takomto prípade nevyplýva len z jeho ekonomického záujmu, ale aj z jeho právneho vzťahu k správcovi konkurznej podstaty, ktorého základom je § 12 ods. 1 zákona č. 8/2005 Z. z. o správcoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého správca zodpovedá za škodu, ktorú môže spôsobiť v súvislosti s výkonom správcovskej činnosti.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 64/2024 zo 6. mája 2024)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **R. H.**, zastúpeného DEDÁK & Partners, s. r. o., Suché mýto 1, Bratislava, proti uzneseniu Mestského súdu Bratislava III č. k. B5-29Cb/224/2016-1621 zo 7. novembra 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Mestského súdu Bratislava III č. k. B5-29Cb/224/2016-1621 zo 7. novembra 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Mestského súdu Bratislava III č. k. B5-29Cb/224/2016-1621 zo 7. novembra 2023 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.

3. Mestský súd Bratislava III **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :**I.**

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 Listiny

základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „pakt“) uznesením súdu v civilnom spore o nepripustení sťažovateľa ako intervenienta.

II.

2. Obchodná spoločnosť, ktorej veriteľom, konateľom a jediným spoločníkom je sťažovateľ, sa žalobou z roku 2016 proti žalovanej domáhala náhrady škody. Na majetok tejto žalujúcej obchodnej spoločnosti však bol v roku 2017 vyhlásený konkurz. Preto sa konanie o tejto žalobe prerušilo, no správca konkurznej podstaty obchodnej spoločnosti v marci 2018 navrhol v konaní pokračovať. Sťažovateľ už dvakrát v tomto spore vstúpil ako intervenient na stranu správcu konkurznej podstaty ako žalobcu. Svoj právny záujem videl v tom, že je veriteľom, konateľom a jediným spoločníkom úpadcu. Okresný súd uzneseniami vstup sťažovateľa nepripustil. Ústavné sťažnosti proti týmto uzneseniam boli ústavným súdom pre zjavnú neopodstatnenosť odmietnuté (II. ÚS 83/2019, II. ÚS 114/2020).

3. Sťažovateľ v októbri 2023 znova ako intervenient vstúpil na stranu žalobcu. Tvrdil podstatnú zmenu spočívajúcu v tom, že správca nemá záujem na vyhovení žalobe, keď na jeho podnet ju nerozšíril, a tým mu spôsobil škodu, ktorej sa sťažovateľ proti správcovi domáha žalobou v inom konaní. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením mestský súd sťažovateľa ako intervenienta nepripustil. Podľa mestského súdu rozhodnutie vo veci nebude mať vplyv na rozhodnutie o žalobe sťažovateľa proti správcovi, keďže ide o dva samostatné nároky založené na rozdielnom skutkovom a právnom základe. Úspech správcu o jeho žalobe nepredurčuje úspech sťažovateľa v žalobe proti správcovi. Ani návrh správcu v konaní o žalobe sťažovateľa na prerušenie konania do skončenia konania o žalobe správcu nepreukazuje právny záujem sťažovateľa na výsledku sporu. Predpoklad sťažovateľa, že ak by aj súd konanie o jeho žalobe neprerušil, predmetom dokazovania by boli rovnaké skutočnosti ako v spore, do ktorého vstúpil, nezakladá právny záujem sťažovateľa na výsledku sporu.

III.

4. Sťažovateľ poukazuje na nesprávnosť predchádzajúcich dvoch uznesení o nepripustení jeho vstupu. Opakuje, že jeho postavenie spoločníka úpadcu odôvodňuje to, aby mohol aktívne uplatňovať svoje práva, keďže akákoľvek škoda spôsobená obchodnej spoločnosti sa prejaví v znížení hodnoty jeho obchodného podielu. Tejto škody sa však priamo domáhať nemôže, čo odôvodňuje jeho účasť ako intervenienta na strane správcu, keďže v prípade úspechu žaloby správcu sa výťažok rozdelí veriteľom a po odpočítaní nákladov konkurzu zvyšok pripadne jemu ako jedinému spoločníkovi.

5. Podľa sťažovateľa mestský súd porušil princíp právnej istoty a spravodlivého súdneho konania, keď sa nesprávne vysporiadal s okolnosťami osvedčujúcimi jeho právny záujem. Sťažovateľ považuje napadnuté uznesenie za arbitrárne a nepresvedčivo odôvodnené, keďže sa zaoberalo len novými okolnosťami, no i tie mestský súd posúdil nesprávne. Podľa sťažovateľa rozhodnutie o žalobe správcu bude mať vplyv na rozhodnutie o jeho žalobe proti správcovi. Odkazuje pritom na nálezy ústavného súdu, podľa ktorých v pochybnostiach

treba dospieť k prípustnosti intervencie. Sťažovateľ uvádza, že konania o žalobe správcu a o jeho žalobe proti správcovi sú úzko prepojené. Odmietá argument, že ide o dva samostatné nároky založené na rozdielnom skutkovom a právnom základe. Podľa sťažovateľa otázka vzniku nároku úpadcu na náhradu škody je podstatná aj pre posúdenie jeho nároku proti správcovi. Sťažovateľ ďalej odkazom na kontradiktórnosť konania a právo na obhajobu namietá, že mestský súd pochybil, keď mu neumožnil vyjadriť sa k vyjadreniu správcu k jeho návrhu na vstup do konania.

6. Žalovaný, ktorý je v konaní o ústavnej sťažnosti zúčastnenou osobou, k ústavnej sťažnosti uviedol, že sťažovateľ mal preukázať dôvodnosť žaloby v čase, keď ako konateľ konal za obchodnú spoločnosť, pričom v súčasnosti mu nič nebráni žalovať o náhradu škody, ktorá mala vzniknúť znížením hodnoty jeho obchodného podielu, čo aj urobil žalobou proti nemu na základe rovnakého skutkového základu, ako je tomu v žalobe správcu. Žalovaný zdôrazňuje, že súd sa už dvakrát zaoberal postavením sťažovateľa a dospel k záveru, že nemožno dospieť k dôvodnosti vstupu sťažovateľa do konania. Podľa žalovaného sťažovateľ nemá právny záujem na výsledku sporu, keďže úspech v konaniach o náhradu rovnakej škody sa vylučuje. Z dôvodu protichodných záujmov sťažovateľa a správcu tak nie je splnený hlavný dôvod intervencie, ktorým je pomoc strane sporu.

7. Správca poukázal na to, že sťažovateľ mu aj napriek opakovaným výzvam neposkytol súčinnosť a dokonca konal v rozpore s jeho záujmami, keď v spore predložil podanie obsahujúce skutočnosti, o ktorých by žalovaný nemal vedieť, a tak mohol oslabiť jeho procesnú pozíciu.

IV.

8. Argumentácia sťažovateľa obsahuje viacero línií, z ktorých sťažovateľ vyvodzuje porušenie ústavných práv. Osobitne sa treba vysporiadať s otázkou, že o vstupe sťažovateľa do konania už bolo dvakrát okresným súdom rozhodnuté, pričom obe rozhodnutia boli predmetom predchádzajúcich ústavných sťažností sťažovateľa. K tomu však treba uviesť, že rozhodujúcou otázkou toho, či došlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľa, je to, či má právny záujem na výsledku sporu a teda či má byť intervenientom na strane žalobcu.

9. Nemožno súhlasiť s tým, že by k porušeniu práva sťažovateľa došlo tým, že mu nebolo umožnené vyjadriť sa k podaniu správcu. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) takýto procesný postup neustanovuje. Bolo na úvahe mestského súdu, aby pred procesným rozhodnutím zabezpečil rozumnú hranicu konfrontácie postojov sťažovateľa a žalobcu (II. ÚS 83/2019). Vyjadrenie žalobcu do rozhodnutia mestského súdu neprinieslo argumenty, ktoré by vyžadovali repliku sťažovateľa, keďže mestský súd v rozhodnutí aplikoval procesnú normu – § 81 CSP, podľa ktorého intervenient je ten, kto sa zúčastňuje na konaní popri žalobcovi alebo žalovanom a má právny záujem na výsledku konania. Posúdenie právneho záujmu je otázkou aplikácie procesného práva, za ktorú primárne zodpovedá súd aplikujúci procesné právo bez ohľadu na argumentačnú hĺbku a frekvenciu podaní strán. Riešenie procesnej otázky vstupu intervenienta nevyžaduje mieru kontradiktórnosti tak, ako je to pri rozhodnutí vo veci samej. Okrem toho z argumentácie sťažovateľa nie je zrejmé, ako nemožnosť jeho vyjadrenia k podaniu žalobcu prispela k nesprávosti namietaného uznesenia.

10. Rovnako nemožno dospieť k záveru, že by uznesenie bolo nedostatočne odôvodnené. Z odôvodnenia je zrejmé, že právny záujem sťažovateľa na vstup do konania na stranu žalujúceho správcu nevyplýva z toho, že sťažovateľ podal žalobu o náhradu škody proti správcovi, keďže konania majú odlišný skutkový a právny základ. Mestský súd dostatočne vysvetlil, prečo k tomuto záveru dospel a v čom sa oba spory odlišujú. Mestský súd sa preto dostatočne jasne a zrozumiteľne vysporiadal s otázkou toho, či má sťažovateľ právny záujem na vstupe do konania na strane žalobcu. Otázkou však stále zostáva, či je tento záver mestského súdu správny a či jeho správnosť bola posúdená v konaniach o predchádzajúcich ústavných sťažnostiach sťažovateľa.

11. Podľa uznesenia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 83/2019 z 23. mája 2019 okresný súd v odôvodnení uznesenia, ktorým nepripustil intervenciu sťažovateľa, jasne vysvetlil skutkový podklad pre právny záver svojho rozhodnutia, záver, že nebol preukázaný naliehavý právny záujem sťažovateľa na výsledku konania, a vysporiadal sa s námietkami sťažovateľa. Ústavný súd v tomto rozhodnutí bez toho, aby sa bližšie zaoberal otázkou správnosti záveru o tom, že sťažovateľ nemá právny záujem na výsledku sporu, vyvodil záver o neporušení ústavných práv sťažovateľa. To isté možno formulovať aj k uzneseniu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 114/2020 z 11. marca 2022, v ktorom ústavný súd dospel k záveru, že podstata nepripustenia vstupu sťažovateľa do konania, ktorá vychádza z analogického použitia procesnej prekážky veci rozhodnutej, nie je v rozpore s ústavnými právami sťažovateľa. Obe predchádzajúce rozhodnutia tak v dôsledku difúznej argumentácie sťažovateľa v predchádzajúcich dvoch ústavných sťažnostiach neriešili otázku, či skutočnosť, že sťažovateľ je spoločníkom úpadcu, odôvodňuje jeho právny záujem na výsledku konania, a teda to, aby bol intervenientom na strane žalujúceho správcu.

12. Pri posúdení vecnej správnosti namietaného procesného uznesenia mestského súdu treba vychádzať z toho, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05) a v zásade nemá právomoc preskúmavať právne názory všeobecných súdov, ktoré pri výklade a uplatňovaní obyčajných zákonov vytvorili skutkový a právny základ ich rozhodnutí. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, čím by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (IV. ÚS 43/04). Procesnému charakteru ústavnou sťažnosťou namietaného uznesenia treba prispôbiť aj intenzitu jeho prieskumu. Možnosť porušenia procesných ústavných práv je vo všeobecnosti pri rozhodnutiach o nepripustení vstupu intervenienta v civilnom spore značne znížená. Muselo by ísť o extrémny exces, aby bolo možné konštatovať ústavne relevantnú intenzitu zásahu do základných práv (II. ÚS 114/2020).

13. Právny záujem na výsledku sporu tak, ako vyplýva z § 81 CSP, je relatívne neurčitý a pre výklad otvorený pojem, ktorý vyžaduje ďalšiu interpretáciu zo strany všeobecných súdov. Či do konania vstupujúca osoba má právny záujem na výsledku sporu medzi žalobcom a žalovaným, je dané len v tom prípade, ak takýto záujem vyplýva z ustanovení hmotného práva. U intervenienta sa právny záujem prejavuje tak, že dôvodom jeho pristúpenia je jeho záujem, ktorý korešponduje so záujmom strany uspieť v spore. Musí ísť o právny záujem na výsledku sporu s priamym dopadom do hmotného práva. Ak je daný právny záujem,

znamená to, že rozsudok súdu bude mať vplyv aj na právne postavenie intervenienta a zasiahne do jeho práv a povinností. Obrana právneho záujmu intervenienta v konaní, v ktorom nemá postavenie strany konania, nezávisí od vôle strany, ku ktorej pristupuje.

14. Pri posúdení existencie právneho záujmu na výsledku konania je potrebné mať rovnako na zreteli, že ide o objektívnu kategóriu. Teda je potrebné skúmať hmotnoprávne vzťahy sporových strán a ich hmotnoprávny dopad na tretie osoby v kontexte predmetu sporu. V prípade, ak konajúci súd zistí, že neexistuje spojitosť medzi hmotnoprávnym postavením subjektu, ktorý vstúpil do konania ako intervenient, a výsledkom sporu v korelácii s dôvodmi tvrdenými v oznámení o vstupe do sporu, je oprávnený rozhodnúť o jeho nepripustení do konania. V pochybnostiach, ak nie je možné s istotou vylúčiť potenciálny dopad výsledku sporu na intervenienta, je potom nevyhnutné dospieť k záveru, že intervencia je prípustná a návrh na nepripustenie intervenienta zamietnuť v súlade so zásadou poskytovať v prípade pochybností výklad, ktorý je pre dotknutého účastníka priaznivejší a poskytuje mu viac práv (II. ÚS 203/2021).

15. Pri absencii rozhodovacej činnosti vyšších inštancií slovenských všeobecných súdov k otázke právneho záujmu ako kritéria vstupu intervenienta, čo je spôsobené negatívnym prvkom spočívajúcim v tom, že proti rozhodnutiam súdov prvej inštancie o prípustnosti intervencie nie je prípustný žiadny opravný prostriedok, treba poukázať na rozhodnutia, ktoré vykladajú pojem právneho záujmu ako podmienky vstupu intervenienta (vedľajšieho účastníka) v príbuzných právnych úpravách. Podobnú situáciu ako vo veci sťažovateľa riešil český najvyšší súd (sp. zn. 29Cdo/1839/2014), keď dospel k záveru, že dôvodný je vstup vedľajšieho účastníka – akcionára akciovej spoločnosti do konania o žalobe o náhradu škody, ak je žalobcom akciová spoločnosť, za ktorú koná insolvenčný správca, ak túto žalobu pôvodne v mene akciovej spoločnosti podal tento akcionár. Dôvodom právneho záujmu akcionára je to, že po začatí konkurzu nemá iný právny prostriedok, ktorým by sa mohol domôcť náhrady ujmy, ktorá mu vznikla v dôsledku škody spôsobenej akciovej spoločnosti, keďže žalobu môže podať len v mene spoločnosti, a nie za seba.

16. Použijúc už uvedené na prípad sťažovateľa, je zrejmé, že rozhodnutie o nepripustení sťažovateľa ako intervenienta je zjavne nesprávne. Sťažovateľ má právny záujem na výsledku sporu. Aj keď sa tento záujem sťažovateľa primárne javí ako majetkový, rozhodujúce je postavenie sťažovateľa, ktorý je veriteľom, konateľom a spoločníkom úpadcu, ktorý bol pôvodným žalobcom v konaní a až následne na jeho miesto vstúpil správca. Sťažovateľ je tak priamo zainteresovaný na konaní. Predovšetkým však treba zdôrazniť, že sťažovateľ namietá nesprávny postup správcu v spore o náhradu škody. Z toho je zrejmé, že správca a sťažovateľ sú v právnom vzťahu, ktorý vyplýva z toho, že žalobcom je správca, ktorý podľa § 12 ods. 1 zákona č. 8/2005 Z. z. o správcoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o správcoch“) zodpovedá za škodu, ktorú môže spôsobiť v súvislosti s výkonom správcovskej činnosti. Preto nemožno vylúčiť, že sťažovateľovi v dôsledku nesprávneho postupu v spore žalujúceho správcu vznikne proti správcovi nárok na náhradu škody.

17. Posúdenie tohto hmotnoprávneho vzťahu žalujúceho správcu a sťažovateľa môže byť predmetom sporu, v ktorom sa bude riešiť, či bol postup správcu v spore o náhradu škody

správny. Potencialita sporu sťažovateľa so správcom je prvkom, z ktorého vyplýva, že sťažovateľ má právny záujem na výsledku sporu, ktorý ešte ako konateľ úpadcu inicioval a ktorého výsledok sa môže prejaviť nielen v jeho majetkovej sfére ako jediného spoločníka obchodnej spoločnosti, no predovšetkým vo jeho právnej sfére, a to v jeho vzťahu voči na miesto neho žalujúcemu správcovi. Správca sťažovateľovi hmotnoprávne zodpovedá za škodu spôsobenú výkonom správcovskej činnosti, ktorej súčasťou je aj vedenie sporu, do ktorého sťažovateľ nebol pripustený namietaným uznesením. Inak povedané, ak správca v spore nebude úspešný, sťažovateľ bude môcť namietat, že správca v ňom nepostupoval správne, porušil svoje povinnosti, a preto za škodu zodpovedá podľa § 12 ods. 1 zákona o správcoch. Ak však sťažovateľ bude ako intervenient pripustený na stranu žalujúceho správcu, túto námietku pri uplatňovaní nárokov zo zodpovednosti správcu nebude môcť použiť, keďže svoj vplyv na výsledok sporu už mohol uplatniť priamo v konaní ako intervenient popri žalujúcom správcovi.

18. Zjavná nesprávnosť namietaného uznesenia mestského súdu tak sťažovateľovi nedôvodne v rozpore s § 81 CSP, podľa ktorého intervenient môže byť ten, kto má právny záujem na výsledku konania, znemožňuje zúčastniť sa namietaného konania, čo viedlo k porušeniu jeho ústavných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 36 ods. 1 listiny) a spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Preto bolo ústavnej sťažnosti z dôvodu porušenia týchto ústavných práv podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovené s tým, že namietané uznesenie sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie. Nebol dôvod vyhovieť ústavnej sťažnosti z dôvodu porušenia ústavných práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) a čl. 14 ods. 1 paktu, keďže porušenie práv na verejné prerokovanie vecí, v prítomnosti sťažovateľa a na vyjadrenie sa ku všetkým vykonávaným dôkazom nebolo zistené.

V.

19. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu mestský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli právnym zastúpením a ktorých výška 856,75 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), čo za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 343,25 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 13,73 eur) predstavuje 713,96 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 142,79 eur.